

Skjern Åens Vandopland samt Lønborg, Borris og Harrild Heder – Naturens Vandvej vestlig del – Ca. 600 km²

Beskrivelse	Skjern Å's Vandopland er et stort geografisk område på størrelse med Fyn. Vandoplandet strækker sig fra udspringet i Tinnet Krat til udløbet i Ringkøbing Fjord herunder Skjern Å's nedre del med å-deltaet, Skjern Enge og de afvandede, drænedede og intensivt dyrkede Falbæk Marker og Fuglsand. Vandoplandet rummer små og store regulerede, uregulerede og delvist naturgenoprettede tilløb til Skjern Å, bl.a. Ganer Å, Omme Å, Vorgod Å, Karstoft Å, Rind Å, Holtum Å. Skjern Å er vandvejen, der binder arealerne langs åen sammen, herunder de store naturområder Skjern Å Deltaet, Lønborg Hede, Borris Hede, Harrild Hede og Tinnet Krat. De fleste små og store ådale er drænet og opdyrket, dog er der vigtige lokaliteter som plantagerne fra Karstoft Å langs sydsiden af Skjern Å til og med Sandfeld og Ronnum Bæk området, Skjern Å Forvirringen, hvor Rind Å løber ind i Skjern Å, Nørlund Plantage, Høgildgård Plantage og Søby Sø-området.
Naturværdier	<p>Ringkøbing Fjord, Å-deltaet, Skjern Enge og Borris Hede er ét stort sammenhængende naturområde udpeget som Natura 2000- og Fuglebeskyttelsesområder.</p> <p>Naturområderne er af international betydning for flere vade- og andefugle, gæs og svaner. Høje Sande rummer Danmarks største koloni af ynglende Skestork. Skjern Enge er Danmarks største og vigtigste rasteplass for Pomeransfugl. Desuden er Ringkøbing Fjord, Å-deltaet og Skjern Enge vigtige træklokaliteter for rastende gæs, svaner, dyk- og svømmeænder og vadefugle, fx Sangsvane, Bramgås, Brushane, Hjejle, Vibe og Vandrefalk. Borris Hede er en af landets vigtigste hedelokaliteter med bl.a. en stor bestand af ynglende Vende-hals. Desuden yngler der Trane og Havørn. Kongeørn ses på Borris Hede, der er potentiel kommende ynglelokalitet for arten. På Lønborg Hede yngler Trane og Havørn.</p> <p>Harrild Hede og Nørlund Plantage huser bl.a. Sortspætte, Hedelærke, Natravn, Stor Tornskade, Rødrygget Tornskade, Bynkefugl og Trane.</p>
Important Bird Areas udpeget af DOF	IBA nr. 37, Borris Hede; IBA nr. 115, Skjern Å-dalen; IBA nr. 43 Ringkøbing Fjord og IBA nr. 163 Nørlund Plantage og Harrild Hede.
Naturtiltag	Naturgenopretning af vandoplandets små og store vandløb og genskabelse af naturlig hydraulik i ådalene fra kilde til fjord vil skabe ét stort, sammenhængende naturområde tværs over Jylland fra udspring til delta med slyngede åløb. En mosaik af moser, våde enge, heder, krat, skove og et stort Skjernå-delta. Genskabelse af de små og større ådale og genopretning af vandløb og våde enge vil øge biodiversiteten, herunder for engfugle og åskrænts-fugle. Af IBA 115 Skjernå-dalen er der stadig knapt 3.000 ha nord, øst og syd for naturområdet Skjern Enge, som ikke er beskyttet og overvejende intensivt dyrkede landbrugsarealer. Arealerne bør sikres mod byudvikling, industrianlæg, skovtilplantning, solceller og vindmøller, samtidig med at lavbundsarealerne genoprettes til våde enge.

Skjern Åens Vandopland samt Lønborg, Borris og Harrild Heder – Naturens Vandvej vestlig del
– Ca. 600 km²

<p>Naturtiltag (fortsat)</p>	<p>I IBA 115-området raster bl.a. Pomeransfugl, Hjejle, Vibe og flere vadefuglearter. Markerne er raste- og fourageringsområder for overvintrende Sangsvane, Pibesvane, Kortnæbbet Gås, Bramgås, Blisgås, Vandrefalk, Blå Kærhøg mfl. Naturstyrelsen er undervejs med at naturgenoprette 1.100 ha ved Pumpestation Nord, som forventes at blive et værdifuldt fugleområde med store vandækkede områder og våde enge, og 300 ha i Damsø, der forventes overvejende at blive en sø. Arealerne blev afvandet i 1960-erne og tidligere. Naturstyrelsen opkøber arealer langs Styg Bæk mellem Skjern Å og Lønborg Hede med henblik på sammenhæng mellem Ringkøbing Fjord, Skjern Å deltaet og Lønborg Hede.</p> <p>Den intensivt dyrkede trekant (ca. 300 ha) beliggende i den østligste del af Skjern Enge mellem Skjern Å, Omme Å og Borris Hede er et vigtigt raste- og fourageringsområde for især Sangsvane. Arealet bør udtages af drift, sikres mod bl.a. solceller og vindmøller og bør ekstensiveres permanent.</p> <p>Der er mange fragmenterede eng – og moselokalteter i Skjern Å's vandopland. Bl.a. Rævlingmose/Vorslunde Mose, der kan bindes sammen med Kartoff Å; genslyngning af Hjørpræ Bæk, Ronnum Bæk og Ronnum Mose; vådlægning af Odderbæk området øst for Thyregod; udvidelse af det i forvejen fine naturområde ved Galtkær ved Hastrup Plantage nord for Thyregod.</p> <p>Områderne ved og omkring sammenløb af åer i Skjern Å's mellemstykke rummer stort potentiale som mosaiklandskab. Det er bl.a. hvor Rind Å løber ud i Skjern Å ved den såkaldte Skjern Å forvirring, samt området mellem Karstoff Å og Skjern Å til og med Sandfeld og Ronnum Bæk.</p> <p>Spærringen ved Skjern Å forvirringen har siden 1870-erne og indtil nu i store træk forhindret fri passage for gydefisk bl.a. laks og ørred. Spærringen vil i løbet af 2026 blive fjernet, så der igen bliver fri passage for fiskene mellem Rind Å og Skjern Å. Pga. af engvandingshistorien vil der fortsat blive ledt vand ind i Dalgaskanalen fra Skjern Å gennem et rør.</p> <p>På nordsiden af Skjern Å bliver Harrild Hede og Nørlund Plantage til Naturnationalpark Harrild. Vest herfor ligger Høgildgård Plantage.</p>
<p>Lokal udvikling, rekreative tilbud og sundhed</p>	<p>De mange forslag sigter mod at sætte Midt- og Vestjylland endnu mere på naturens landkort. Der vil blive behov for et sammenhængende sti- og cykelsystem. På passende steder anlæg af parkeringspladser, shelters, madpakkehuse, fugleskjul/-tårne, formidlingsplancher m.m.</p> <p>Naturens Vandvej på tværs af Jylland kan give hele området ny identitet. Den klassiske Hærvej passerer tæt forbi Skjern Å's og Gudenåens udspring i Tinnet Krat.</p>
<p>Kommuner i området</p>	<p>Ringkøbing-Skjern kommune, Herning kommune og Ikast-Brande kommune.</p>

